

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนาคัทพันธ์. (นามแฝง) เมื่อวานนี้ ตอนเด็กคลองบางหลวง เล่ม 1.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, 2519

กาศย์ชัยไม้ เรื่อง พระรถเมรี. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2464

(พิมพ์แจกในการพระกรฐิน พลโท หม่อมเจ้า คำรบ ณ วัดทรงธรรม

จังหวัดสมุทรปราการ

การศึกษารวบรวมวรรณกรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง (ระยะต้น) ม.ป.ท.: โครงการ

วิจัยภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บางแสน, 2522

กิ่งแก้ว อศดการ. คติชนวิทยา. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 184 พระนคร:

คุรุสภา, 2519

_____ . วรรณกรรมจากบ้านใน. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ 113 พระนคร:

คุรุสภา, 2514

กุลลดาบ มัลลิกะมาส. คติชาวบ้าน. พระนคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2509

_____ . วรรณกรรมไทย. พระนคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง,

2516

เกรียงศักดิ์ พิศนาคะ. ยอดนิทานไทย. พระนคร: คลังวิทยา, 2507

โคลงนิราศทริภุชไชย. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระจันทร์, 2516

(ประเสริฐ ณ นคร สอเทียบกับฉบับเชียงใหม่)

จักรวาล ชาญณรงค์. "เมืองพระรถ" ย่าเมืองไทย 71 จังหวัด. พระนคร:

บันกาลสาส์น, 2510

จารุวรรณ ธรรมวัตร. คติชาวบ้าน. เอกสารทางวิชาการศึกษา ศูนย์ศิลปและวัฒนธรรม

อีสาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

อักษรวัฒนา, ม.ป.ป.

เจือ สตะเวทิน. คติชาวบ้าน. กรุงเทพฯ: ลิขนิสารการพิมพ์, 2517

ชลดา เรืองรักษ์ลิขิต. "หนังสือประโลมโลกที่ขึ้นชื่อในสมัยรัชกาลที่ 5". อักษร-
ศาสตร์ 11 (ก.ค. 2524)

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. ตำนานละครอิเหนา. พระนคร: คลังวิทยา,
2507

_____. ตำนานสุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาสกับตำนานมโหรี. พระนคร: โรงพิมพ์
โสภณพิพรรฒธนากร, 2470 (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ เจ้าจอมเอื้อง)

ท. อมาตยกุล. ทัศนศาสตร์ไทย จังหวัดชลบุรี. ม.ป.ท. : สำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม
สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ, ม.ป.ป.

เตือนใจ สินทะเกิด. "วรรณคดีชาวบ้านจากวัดเกาะ". วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.

ทวีศักดิ์ ฉญาประทีป. นิทานในวรรณคดี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519.

ชนิก อยู่โพธิ์. นิทานวรรณคดี. พระนคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิwap, 2508.

นิคม มุสิกคามะ. แผ่นดินไทยในอดีต เล่ม 2. พระนคร: แพรวพิทยา, 2525.

นริศรานุกิตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. และอนุমানราชชน, พระยา. บันทึกเรื่อง
ความรู้ต่าง ๆ เล่ม 3. พระนคร: สำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง
ประเทศไทย, 2506.

นิยะดา สาริกภูติ. "ปัญหาสากล: ประวัติและความสำคัญที่มีต่อวรรณกรรมร้อยกรอง
ของไทย" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

บรรจบ พันธุเมธา. "เด็กเจ๊กแม่". สตรีสาร. 19 (8 พฤษภาคม 2509).

_____. "นางสิบสองเมืองนาย". สตรีสาร. 19 ฉบับพิเศษ (15 พฤษภาคม
2509)

บุปผา ทวีสุข. 430 สัมมนาคติชาวบ้าน ชุด 2, ชุด 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชา-
ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ม.ป.ป.

- บุศย์. พระรถ - เมรี ๒ เล่ม. พระนคร: โรงพิมพ์ราษฎร์เจริญ (วัดเกาะ), 2492
- ประจักษ์ สายแสง. วรรณกรรมจากตำบลดวีศิริมาศ จังหวัดสุโขทัย. ม.ป.ท. :
วิทยาลัยวิชาการศึกษาพิษณุโลก, ม.ป.ป. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหา
บัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2516)
- ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 31. พระนคร: คุรุสภา, 2508
- ประชุมพงศาวดาร เล่ม 2. (ประชุมพงศาวดารภาคที่ 1 ตอนปลายและภาค 2)
" พงศาวดารลานช้าง " กรุงเทพฯ: คุรุสภา, 2506
- ประทีป ชุมพล. วรรณกรรมภาคใต้. กรุงเทพฯ: วารสารโบราณคดี มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, 2519
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ, ยุพิน ชุชาศรี. เพลงกล่อมเด็ก. ม.ป.ท. : เอกสาร
ประกอบการเรียนวิชาภาษาไทย วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา, 2517
- ปราณี ขวัญแก้ว. วรรณคดีชาวบ้าน จาก " บุคคำ ". เอกสารนิเทศการศึกษามัธยมศึกษา
172 กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู, 2518
- ปิยะพร (นางแดง). หลังเงา: รวมนิทานประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย,
2521
- แปลก สนธิรักษ์. " นางสิบสอง ". นิทานไทย. พระนคร: รวมสาส์น, 2510
- ณะอม โปชะกฤษณะ, เรื่องอุไร กุศลาศัย. เพลงกล่อมเด็กและเพลงประกอบการเล่น
ของเด็กภาคกลาง 16 จังหวัด. ม.ป.ท. ภาควิชาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2520
- พงศ์จันทร์ ศรีทธา. " พระรถเสน " นิทานไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ:
เสริมมิตรบรรณาการ, 2521.
- พยัคฆ์ (นามแดง). " ทำไมปลิงจึงชอบกินเลือดมนุษย์และสัตว์ ". นิทานเก่าเรื่องจริง
ชุดที่ 1. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา, 2516

ภิญโญ จิตต์ธรรม. โนรา. พิมพ์ครั้งที่ 2 วิทยาลัยครูสงขลา, 2519

_____ . เพลงพื้นเมืองภาคใต้. (เพลงร้องเรือหรือเพลงกล่อมเด็ก). พระนคร:
โรงเรียนสตรีฝึกหัดครูสงขลาและมูลนิธิเอเชีย, 2505

เขาวเรศ สิริเกียรติ. " เพลงกล่อมเด็กของไทย " วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหา-
บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521

เรื่อง นาโน. (นามแฝง) พระรถเมรี. กรุงเทพฯ: ศูนย์วัฒนธรรมภาคใต้ วิทยาลัยครู
นครศรีธรรมราช, 2522

เรื่องตำนานสถานที่และวัตถุต่าง ๆ. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2468

ล่อม เพ็งแก้ว. สอมชำระ. พระรถเมรี. โครงการ: เผยแพร่วรรณกรรมท้องถิ่น
ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบุรี ม.ป.ท., ม.ป.ป.

ลำจวน มงคลรัตน์. นิทานวรรณคดีไทยเรื่อง พระรถ - เมรี. นครหลวง: บันดาล
สาส์น, 2519

วิชาการศึกษา, กรม. ชลบุรีบ้านเรา ตอน เทียบเมืองพระรถ. กรุงเทพฯ: ครูสภา,
2523.

วิทยาลัยวิชาการศึกษาและมูลนิธิเอเชีย. คูช่าวบ้านอำเภอสะทิงพระ อำเภอรโนค.
ม.ป.ท., ม.ป.ป.

วรรณกรรมประกอบการเล่นละครชาตรี. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย
กระทรวงศึกษาธิการและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2523

วรรณกรรมประกอบการเล่นลิเก. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ไทย
กระทรวงศึกษาธิการและสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2523

วินัย ภูระหงษ์. " พระสุชน - นางมโนห์รา: การศึกษาเปรียบเทียบที่มาและความ
สัมพันธ์ระหว่างฉบับต่าง ๆ " วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520

เวาน์ เพลงเออร์. ควยปัญญาและความรัก: นิทานชาวเมืองเหนือ. กรุงเทพฯ:
สยามสมาคมและสำนักพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2519

ส. พลายน้อย. นิทานไทยฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2 พระนคร: สำนักพิมพ์
ก้าวหน้า, 2510

_____ . นิทานลาว. พระนคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2507

ส. เลี้ยงถนอม. รวบรวมและเรียบเรียง. " พระรถ - เมรี กลอนสุภาพ ".
นิทานคำกลอน. (ชุดเสริมประสบการณ์ภาษาไทย) พระนคร: แพร่พิทยา,
2512

สงวน โชติสุขรัตน์. " พระรถ - เมรี ". นิยายโบราณคดี ชุด 2. พระนคร:
โอเคียนส์โตร, 2504

เสนาหา บุญรักษ์. วรรณกรรมคำของภาคเหนือ. เอกสารนิเทศการศึกษามัธยมศึกษา
176 หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2519

สิทธา พิณจวบถล. ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย. พระนคร: มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง, 2515

สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. คติชาวบ้านภักซ์ไท. พระนคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2512

_____ . รวบรวม. มโนราชนิพนธ์ ฉบับวัดมณีนิมมาวาส สงขลา. สงขลา:
วิทยาลัยวิชาการศึกษาและวิทยาลัยครูสงขลา, 2513

สุธี ฌ ป่าสัก. " เมืองพระรถ ". นำเที่ยว 71 จังหวัด. กรุงเทพฯ: บันดาล-
สาส์น, 2517

สุบินสำนวนเก่า : วรรณกรรมของกวีชาวเมืองนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช:
วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2520

สุมาลย์ เรืองเกษ. เพลงพื้นเมืองจากพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. เอกสารนิเทศ
การศึกษา ฉบับที่ 171 กรุงเทพฯ: ครูสภา, 2518

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง). พื้นความหลัง เล่ม 4. พระนคร: ศึกษิตสยาม, 2513.

เสฐียรโกเศศ และ นาคะประทีป. (นามแฝง) ทศมนตรี. พระนคร: เสริมวิทย์-
บรรณาการ, 2500.

เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. " มหละครนอกสมัยกรุงศรีอยุธยา ". วิทยานิพนธ์ปริญญา-
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515.

ศิลปากร, กรม. นิทานชาวบ้าน ภาคที่ 1 - 4. พระนคร: บรรณาการ, 2514.

_____ . บทละคร เรื่อง พระรถเสน. พิมพ์ครั้งที่ 2 พระนคร: ศิวพร, 2500.

_____ . บทเห่กล่อมพระบรรทม บทกลอนกล่อมเด็ก บทปลอบเด็กและบทเด็กเล่น.
พิมพ์ครั้งที่ 10. พระนคร: ศุภสภา, 2513 (พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ
นางศิริวงศ์ ปวิษฐานนท์)

_____ . " รถเสนชาคก " ปัญญาสาชคก ฉบับหอสมุดแห่งชาติ ภาคที่ 1 .
พระนคร: โรงพิมพ์อักษรบริกาาร, 2499.

ศรีอมรญาวม, หลวง. นิทานไทย เรื่อง พระรถเสน. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ:
ศุภสภา, 2519.

หริศ เรื่องฤทธิ์, รวบรวม. ประชุมแหล่เครื่องเล่นมหาชาติ เล่ม 1. พระนคร:
โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2497.

อุคม หนูทอง. วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้: ประเภทนิทานพระโลมโลก. สงขลา:
โครงการศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒ สงขลา, ม.ป.ป.

สัมภาษณ์

ปวงคำ คุ้มเขียว เจ้าหน้าที่หน่วยวิจัยงานลานนาศึกษา สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัย-
เชียงใหม่ 1 ก.ค. 2525.

พระอธิชาบุญวัตร เขมจารี เถระ. ผู้อำนวยกาารศูนย์อนุรักษ์วรรณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ลลลชดถึงผู้วิจัย ลงวันที่ 24 เมษายน 2525.

บัญชา นิตยสุวรรณ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ กองการสังคีต กรมศิลปากร 29 ธ.ค. 2524

สมุดไทย

หมู่ กลอนบทละคร เรื่อง พระรถเมรี

เลขที่ 1 - 10 คู่ 114 ชั้น 1/2 มัดที่ 43 หอสมุดแห่งชาติ

หมู่ กลอนอ่าน ชื่อ พระรถ

เลขที่ 1 - 15 คู่ 115 ชั้น 1/2 มัด 38 หอสมุดแห่งชาติ

หมู่ กลอนนิราศ ชื่อ พระรถ

เลขที่ 18 - 23 คู่ 115 ชั้น 5/1 มัด 5/1 หอสมุดแห่งชาติ

หมู่ กาพย์ ชื่อ พระรถ

ชื่อ พระรถ เลขที่ 41 คู่ 115 ชั้น 6/3 มัด 36

ชื่อ นิราศพระรถเมรี เลขที่ 16 คู่ 115 ชั้น 6/1 มัด 21/1

หมู่ ฉันท์ เลขที่ 10 - 17 คู่ 114 ชั้น 6/5 มัด 20

หมู่ กาพย์ขับไม้ ชื่อ พระรถ คู่ 114 ชั้น 2/1 มัด 79

สมุดไทย จาก สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
พระรถนิราศ, พระรถเมรี

เพลงกล่อมเด็ก จาก สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา

กระดามฝรั่ง

หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ พระรถ

เลขที่ 1 - 2 คู่ 115 ชั้น 4/5 มัด 13

หมู่ กลอนนิราศ ชื่อ เมรินิราศ

เลขที่ 5 - 6 คู่ 115 มัด 12

หมู่ ฉันท์ ชื่อ พระรถเมรี

เลขที่ 1 คู่ 113 มัด 65

หม่อมหมื่นไทรี่ เรื่อง พระรถ

เลขที่ 6 ที่ 114 มีค 79/1

ภาษาต่างประเทศ

Aaren - Thompson. The Types of the Folktale, Helsinki, 1961.

Encyclopaedia Britanica, London. 1942.

Parker, Henry. Village Folk Tales of Ceylon London: Luzac, Vol.I, 1910.

Milne, Leslie. Shans at Home, London: John Murray, 1910.

Sibunruang. J. Kasem. Siamese Folk Tales. Bangkok: Don Bosco, 1954.

Stokes, Maive. Indian Fairy Tales. Calcutta, 1879.

Thompson and Balys, The Oral Tales of India, Bollmington: Indiana University Press, 1958.

Thompson and Roberts. Types of Indic Oral Tales, Helsinki, 1960.

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บัญชีรายชื่อคัมภีร์โบราณ จังหวัดลำปาง (งานสำรวจปี 2523 - 2524)
โครงการวิจัยคัมภีร์โบราณในภาคเหนือ งานวิจัยล้านนาศึกษา สถาบันวิจัยสังคม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

1. วัดชมพูหลวง ต. ชมพู อ. เมือง จ. ลำปาง 27 ธันวาคม
2523 พุทธเสนาะ 4
2. วัดเชียงราย ต. หัวเวียง อ. เมือง จ. ลำปาง สำรวจเมื่อ
15 มีนาคม 24 พุทธเสนาะ 1
3. วัดบ้านเอื้อม ต. บ้านเอื้อม อ. เมือง จ. ลำปาง สำรวจเมื่อ
14 มีนาคม 2524 พุทธเสนาะ 4
4. วัดปางแสงทอง ต. ปางแสงทอง อ. เมือง จ. ลำปาง สำรวจ
เมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 24 พุทธเสนาะ 2
5. วัดพิชัย ต. พิชัย อ. เมือง จ. ลำปาง สำรวจเมื่อ 22
กุมภาพันธ์ 24 พุทธเสนาะ 3
6. วัดศาลาหลวง ต. ศาลา อ. เกาะคา จ. ลำปาง 11 ม.ค.
24 พุทธเสนาะ 1
7. วัดท่าผา ต. เกาะคา อ. เกาะคา จ. ลำปาง 27 ม.ค.
24 พุทธเสนาะ 5
8. วัดพระธาตุลำปาง ต. ลำปางหลวง อ. เกาะคา จ. ลำปาง
29 พฤศจิกายน 23 นางสิบสอง (ผูกคั่น) 1, พุทธเสนาะ 1
9. วัดน้ำลอม ต. หลวงใต้ อ. งาว จ. ลำปาง สำรวจเมื่อ
มิ.ย. 24 พุทธเสนาะ 5
10. วัดปกคก ต. หลวงใต้ อ. งาว จ. ลำปาง สำรวจเมื่อ 27
มิ.ย. 24 พุทธเสนาะ 1
11. วัดผาแดงหลวง ต. แจ่ม อ. แจ่ม จ. ลำปาง สำรวจ
เมื่อ 26 พ.ค. 24 พุทธเสนาะ 2

12. วัดปงกา ต. แม่กัวะ อ. สบปราบ จ. ลำปาง 29
กรกฎาคม 24 พุทธเสนาะ 1
13. วัดแม่กัวะ อ. สบปราบ จ. ลำปาง 29 กรกฎาคม 24
นางสิบสอง 1, พุทธเสนาะ 2
14. วัดทุ่งงามหลวง ต. ทุ่งงาม อ. เสริมงาม จ. ลำปาง
10 สิงหาคม 24 พุทธเสนาะ 1
15. วัดบ้านกิวหลวง ต. บ้านกิว อ. แม่ทะ จ. ลำปาง 27
กุมภาพันธ์ 24 พุทธเสนาะ 2
16. วัดบ้านหลุก ต. นาครีว อ. แม่ทะ จ. ลำปาง 25
กุมภาพันธ์ 24 พุทธเสนาะ 2
17. วัดปงหอศาล ต. ป่าตัน อ. แม่ทะ จ. ลำปาง 25
กุมภาพันธ์ 24 นางสิบสอง 1, พุทธเสนาะ 1
18. วัดป่าตัน ต. ป่าตัน อ. แม่ทะ จ. ลำปาง 26 กุมภาพันธ์
24 พุทธเสนาะ 5
19. วัดแม่ตั้ง อ. แม่พริก จ. ลำปาง สวรรจเมื่อ 28 ก.ค. 24
พุทธเสนาะ 4
20. วัดปงกา อ. สบปราบ จ. ลำปาง 29 ก.ค. 24
พุทธเสนาะ 1
21. วัดแม่กัวะ อ. สบปราบ จ. ลำปาง 24 ก.ค. 24
นางสิบสอง 1, พุทธเสนาะ 2

1. ประมวลรายชื่อคัมภีร์โบราณและสมุคช้อย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด-
เชียงใหม่ ภาค 1 จัดทำและเผยแพร่โดย ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะ-
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมษายน 2517

	ชื่อเรื่อง	จ.ศ.	จำนวน
1. วัดพระสิงห์			
หมายเลข 3/191	พุทธเสนาะ	-	1
2. คัมภีร์โบราณ			
4/245	พุทธเสนาะ	1130	1

2. ประมวลรายชื่อคัมภีร์โบราณและสมุคช้อย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด-
เชียงใหม่ ภาคที่ 2 กันยายน 2517

1. วัดผาบ่อง			
5/66	พุทธเสนาะ	นิทานชาดกนอกนิบาต 1203	7
2. วัดปราสาท			
6/63	พุทธเสนาะ	นิทานชาดกนอกนิบาต 1207	2
3. ประมวลรายชื่อคัมภีร์โบราณและสมุคช้อย ภาค 3 มีนาคม 2518			
1. วัดพระเจ้าเม็งราย			
16/25	พุทธเสนาะ	นิทานชาดกนอกนิบาต	3
2. วัดชัยพระเกียรติ			
19/47	พุทธเสนาะ	นิทานชาดกนอกนิบาต 1140	3
3. วัดทรายมูล (เมือง)			
20/60	พุทธเสนาะ	นิทานชาดกนอกนิบาต 1166	4

4. ประมวลรายชื่อบุคคลที่ไปลานและสมุทชอย ภาค 4

	จ.ศ.	จำนวน
1. วัดคางคก		
21/268 พุทธเสนาณะ นิทานชาดกนอกนิบาต 1195		2
สำรวจเมื่อ 19 ธ.ค. 17		
2. วัดเชียงมั่น ต. ศรีภูมิ อ. เมือง จ. เชียงใหม่		
22/241 พุทธเสนาณะ	1180	12
3. วัดนันทาระ		
23/293 พุทธเสนาณะ	-	9

บัญชีรายชื่อบุคคลที่ตามจังหวัดต่าง ๆ ในลานนาไทย คร. ชาร์ล ซุนค็อ และ นายสิงฆะ วรรณชัย บีมมาถ่ายไมโครฟิล์ม ตามโครงการวิจัย ไทย-เยอรมัน เรื่อง วรรณกรรมลานนาไทย ในความอุปถัมภ์ของ มูลนิธิเยอรมันรีเซอรัช ตั้งแต่ ก.พ. 15 - ก.ย. 17

เลขที่	ชื่อ	จำนวนผูก	
60	พุทธเสนาณะ	4	วัดสันติมิ่ง ต. ร่มปิง อ. เมือง จ. ลำพูน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

กลอนบทละคร

เลขที่ 1 พระรถเมรี ฐ 114 ชั้น 2/2 มัดที่ 43

ประวัติ พระครูขันตยาคม (อิม) วัดเทพศิรินทร์ พระนคร ถวาย
วันที่ 8/8/127 2451

ตั้งแต่เศษฐีพรหมจันทร์ เอนางสิบสองไปปล่อยป่า จนถึงนางสารทราณมิตร
ฝันว่าไฟไหม้ตัวตาย

เลขที่ 2

ประวัติ นางทองอยู่ จรรยากุล ถวายวันที่ 13 เม.ย. 2463

ตั้งแต่พระรถเข้าหานางวรธานี แล้วให้พาไปยังห้องนางทศนารี จนถึง
พระรถเข้าไปนอนร่วมกับนางทศนารี

เลขที่ 3

ประวัติ ฉบับเดิมของหอสมุดวชิรญาณ

ตั้งแต่เมรีพาพระรถไปชมสวน. จนถึงพระรถเลี้ยงสุรานางเมรี และ
ทวยักษ์จนเมามาย

เลขที่ 4

ประวัติ ฉบับเก่าของหอสมุดวชิรญาณ

ตั้งแต่พระรถหนีสิทธิกันและพลมาร ไปรบโอสถเป็นน้ำกรรขอทาง จนถึง
นางเมรีไล่พวกสนมกำนัล ติดตามพระรถอยู่ในป่าคนเดียว

เลขที่ 5 ตอนพระรถถวายจิวหาวนาโวห์ เล่ม 7 (ใจความตรงกับ
กระชายฝรั่ง บทละคร เลขที่ 2)

ประวัติ สมบัติเก่าหอสมุดวชิรญาณ

ตั้งแต่ขุนแก้วขุนไกรไปเฝ้าพระรถ ทูลว่า พระบิดาให้ขึ้นเฝ้า จนถึง

พระรากับพระบิดาให้รับนางสิบสองเข้าวัง

เลขที่ 6. พระรดาเมรี ตอนพระรากับนางสารตรา เล่ม 8

ประวัติ สมบัติเก่าของหอพระสมุค

ตั้งแต่พระรดาเมรีกับนางสารตรา จนถึง นางทศนารีทรงสุบินว่า มีพระยานาค
เลื้อยเข้ามารวบรัดมีคองคั่นาง

เลขที่ 7 ชื่อ พระรดาเมรี ตอนพระรดาเมรีนางเมรี จนถึง พระรดาถวาย
จันทานาวาโท เล่ม 8

ประวัติ พระยาเพชรปาดิ ถวาย วันที่ 12/3/126 12 มิ.ย. 2450

ตั้งแต่ มาค้าตอบนางค่อม แล้วพาพระรดาเหาะไป จนพบพระฤาษี จนถึง
พระรดาประสมเนตรนางสิบสอง แล้วเข้าเฝ้าพระบิดา

เลขที่ 8 พระรดาเมรี ตอนพระรดาไค้ นางทศนารี เล่ม 9

ประวัติ สมบัติเก่าหอสมุคควชิรญาณ

ตั้งแต่พระรดาไค้กับนางทศนารี จนถึงนางวรธานีนำเนื้อความไปกราบทูล
ท้าวยักษิ

เลขที่ 9 พระรดาเมรี เล่ม 10

ประวัติ พระยาเพชรปาดิ ถวาย 12/3/126 3 มิ.ย. 2450

ตั้งแต่พระรดาไค้ไปเยี่ยมนางเมรีพบศพ จนถึงท้าวประทุมราช มี
พระราชสาส์นไปเชิญลูกกษัตริย์ร้อยเอ็ดมาให้บุตรเลือกคู่

เลขที่ 10

ประวัติ กรมหลวงวงศาธิราชสนิท กรมหมื่นไวยวรนาถ ประทาน
หอพระสมุค ก.พ. 2458

ตั้งแต่ท้าวสันนุราช สั่งให้เสนาจับพระรดาเสนซึ่งไว้ในกรงเหล็ก พอครบ
7 วัน จะประหารชีวิต ท้าวสันนุราชออกไปยังห้องพระโรงชัยเห็นพระโคคมฤาษี ก็ได้
สนทนาปราศรัยไต่ถามสารทุกข์สุกดิบกัน จนถึงพระรดาเสนไปไค้กับนางทศนารีศรีไสย

กลอนบทละคร กระดาษฝรั่ง ชื่อ พระรถ เล่ม 1

เลขที่ 1 คู่ 115 ชั้น 4/5 มัคที่ 13

ประวัติ ฉบับ ม.จ. วัชรินทร์ หอเชื้อ ศก 131

ตั้งแต่พระอินทร์ลงมาช่วยพระรถและนางสิบสองให้พ้นจากอุโมงค์ที่คุมขัง และเอาน้ำทิพย์หยดตานางสิบสองให้ตาสว่างให้เป็นปกติ จนถึงนางสุนทรออกอุบายว่าป่วยไข้ใส่ความพระรถว่าไม่เอาใจใส่ ยุพระรถสิทธิ์ให้กริ้วโกรธพระรถ ให้ขุนแก้วขุนไกรไปตามพระรถมาเฝ้า

เลขที่ 2

ตั้งแต่พระรถตามขุนแก้วขุนไกรเฝ้าพระบิดา และสู้รบกับนางสุนทรฆ่า นางยักษ์ตาย แล้วเชิญพระฤๅษีมาช่วยขับไล่ปีศาจที่สิงอยู่ในร่างพระบิดา สั่งให้เตรียมการ ทำขวัญ และสมโภชพระรถและนางสิบสอง ฯ

หม่อม กลอนอ่าน ชื่อพระรถ เล่ม 1 (อีกสำนวนหนึ่ง)

เลขที่ 1 คู่ 115 ชั้น 1/2 มัคที่ 38

ประวัติ หอเชื้อ 3460

เริ่ม กำเนิดนางสิบสอง

จบ นางยักษ์สุนทร แกล้งทำที่เจ็บ เพื่อเป็นการให้ทำลายนางสิบสอง

ตั้งแต่ เศรษฐีทรัพย์ กับนางกำนัลณี บนบานพระไทรเทพารักษ์ ขอมุตร ได้บุตรถึง 12 คน แล้วไม่ยอมแก้บนเพราะเสียทรัพย์ พระไทรเทพารักษ์โกรธมาก บันดาลให้เศรษฐีตกยาก แล้วเอาธิดาทั้ง 12 คนไปปล่อยทิ้งไว้กลางป่า

จนถึงพระรถสิทธิ์ไค้นางสิบสองไปเป็นนมเหสี นางสุนทรตามอบเมืองให้เมรีครอง แล้วออกอุบายแปลงกายเป็นนางงามอยู่ในคอกบัว พระรถสิทธิ์ไปไค้นางแล้วก็หลงใหล จนไม่เป็นสมประดี นางคิดจะกำจัดนางสิบสองจึงทำเป็นไช้หนักา

เลขที่ 2 ชื่อเรื่องพระรถ เล่ม 1 กุ 115 ชั้น 1/2 มัค 38

ประวัติ เจ้าจอมสมบุญ ร. 5 ถวายหอฯ พ.ศ. 2472

ตั้งแต่ เสร็จพิธีวิญญูตกยาก เอานางสิบสองไปทิ้งไว้กลางป่า นางสิบสองพก
กันโศกเศร้า แล้วไปพักในสวนของนางสุนันทามาร (เมืองทานตะวัน) อาน้ำน้ำในสระ
และเที่ยวเก็บผลพฤกษา มะม่วงหาวมะนาวโห่ นางสุนันทามารทราญเรื่องโกรธเคืองเป็น
ยิ่งนัก หมายถึงจับนางสิบสองฆ่าเสีย นางสิบสองหนีไปขอพึ่งบารมีพระฤาษี แล้วได้ไปเป็น
มเหสีของพระรถสิทธิ์

จนถึง ทางเมืองทานตะวัน นางเมรีขิคานางสุนันทามารสั่งให้จัดการแก่นบน
เทพารักษ์ ซึ่งสิงสถิตอยู่ที่ต้นมะม่วงหาวมะนาวโห่ และสมโภชรับขวัญนครทานตะวัน
เป็นการใหญ่

เลขที่ 3 เรื่องพระรถ เล่มที่ 2

นางสุนันทามาร แปลงกายเป็นนางงามอยู่ในคอกม้า พระรถสิทธิ์มารับนาง
ไปเป็นมเหสี แล้วหลงใหลนางเป็นยิ่งนัก นางคิดจะกำจัดนางสิบสอง จึงแกล้งทำเป็นไขหนัก
และบอกให้พระรถสิทธิ์ควักเอาขี้ตีนางสิบสองมาผสมยา นางสิบสองได้รับทุกขเวทนา
เป็นสาหัส

จนถึง นางสุนันทามารรู้ว่า พระรถเสนเป็นราชโอรสท้าวรถสิทธิ์
กับนางสิบสอง คิดจะกำจัด จึงแกล้งทูลท้าวรถสิทธิ์ให้ไขพระรถเสนไปเอามะม่วงหาว
มะนาวโห่ที่เมืองทานตะวัน ค่วยทองการให้นางเมรีฆ่าพระรถเสนตามคำสั่งในสาส์นลับ
ของนาง

เลขที่ 4 เรื่องพระรถ เล่ม 3

พระรถเสนเดินทางมาพบพระฤาษี จึงเล่าเรื่องที่ตองเดินทางไปเมือง
ทานตะวัน ให้พระฤาษีฟัง

จนถึง พระรถเสนขี่ม้าเหาะออกจากเมืองทานตะวัน รมกับพระเลื้อเมือง
ชนะ แล้วเดินทางต่อไป

เลขที่ 5 เรื่อง พระรต เล่ม 4 ฐ 115 ชั้น 1/2 มัคที่ 38

ประวัติ เจ้าจอมมารคาสมบุญ ถวาย หอฯ 2472

ตั้งแต่ พระรตนิราศจากเมรีมา เจ้าคร่ำครวญชวนให้อาลัยรักเป็นยิ่งนัก นางเมรีทราบข่าวว่า พระรตหนีหายไปก็มีแต่ความเศร้าโศกโหม่นส่ำ สั่งให้พลโยธาออกติดตามไปทันที่ฝั่งชลอันวอนขอให้พระรตกลับ

จนถึง พระรตกลับมาถึงกุฎิณานี้ เข้าไปนมัสการแล้วเล่าเรื่องที่ไปเมืองทานตะวัน ไคนางเมรีเป็นมเหสีให้ทราบ

เลขที่ 6 เรื่องพระรต เล่ม 5

ตั้งแต่ พระรตเล่าเรื่องไปเมืองทานตะวันให้พระญาติฟัง แล้วกราบลาพระญาติไปหานางสิบสอง เอาโอสถทิพย์ผสมใส่ให้นางสิบสองคืนก็สว่างดังเค็ม แล้วเข้าเฝ้าพระรตวิหิราชบิดา ทูลถวายมะม่วงหาวมะนาวโห่ นางสุนันทมารู้ว่า ไม่สมประสงค์ของนางก็กริ้วโกรธเป็นยิ่งนัก กลับกลายร่างเป็นยักษ์ จะจับพระรตฆ่าเสียทั้งพ่อและลูก พระรตสู้รบกับนางยักษ์ แล้วฆ่ายักษ์ตาย

จนถึง พระรตเสกกลับไปหานางเมรี นางบอกว่าพระรต แล้วก็สิ้นชีวิต พระรตเศร้าโศกอาลัยรักคร่ำครวญถึงนางยิ่งนัก

เลขที่ 7 เรื่อง พระรต เล่ม 1 (อีกสำนวนหนึ่ง) ฐ 115 ชั้น 1/2 มัค 38

ประวัติ พระยาเพชรปามี (ตรี) ถวาย 21/3/50

ตั้งแต่พระรตนิราศจากนางเมรีไป นางติดตามหาไม่พบ ทราบว่าพระรตหนี ก็มีแต่ความเศร้าโศก อาลัยรักเป็นยิ่งนัก สั่งให้จัดพลโยชากออกติดตามไปในป่า

จนถึง จนถึงนางเมรีตามทันพระรตที่ฝั่งน้ำแล้วคร่ำครวญอ้อนวอนให้พระรตกลับ พระรตไม่กลับ เฝ้าปลอบโยนให้นางคลายความโศก นางกลับทวีความโศกยิ่งขึ้น

เลขที่ 8 เรื่องพระรถ เล่ม 2 ฎ 115 ชั้น 1/2 มัคที่ 38

ประวัติ เจ้าจอมสมบุญ ร. 5 ถวายหอฯ 2472

ตั้งแต่นางเมรีคร่ำครวญต่อว่าพระรถ ที่สลดรักจากนางมา พระรถปลอมให้นางคล้ายโสภ. แถ่นางกดับทวิความโสภ.เศร้ายิ่งขึ้น พระรถศรัทธาใจจากนางไปหาพระฤาษี เล่าเรื่องทีไปเมืองทานตะวันให้ฟัง แล้วลากลับไปถึงเมืองไทรจักร

จนถึงท้าวรถลี้หนีให้เตรียมจัดขบวนไปรับนางสิบสองกลับเข้าพระราชวัง

เลขที่ 9 เรื่องพระรถ เล่ม 4 (พลัด) ฎ 115 ชั้น 1/2 มัค 38

ประวัติ หอชื่อ 19/1/61

ตั้งแต่ พระรถเข้าอาศัยอยู่กับยายมาลี คนเฝ้าสวนดอกไม้ของนางทัศนาลี พระธิดาของท้าวยศสุนทร และพระนางสร้อยสุมาลี พระรถร่ำพรมาลัยให้ยายมาลีนำไปถวายพระธิดา แล้วพระรถปลอมเข้าหาร่วมภิรมย์สมสนิทศวนาง ถูกจับไคต้องจองจำ พิณนาการไครับทุกขเวทนาสาหัส

จนถึงท้าวยศสุนทร ทราบความจากพระฤาษี แล้วจัดการอภิเษกพระรถกับนางทัศนาลี แล้วพระรถทูลลาเพื่อกลับไปเยี่ยมพระบิดาพระมารดา ออกเดินทางไปเมืองไทรจักร

เลขที่ 10 เรื่องพระรถ (พลัด)

ประวัติ นางพยอม สิ้นวัณน์ มอบให้หอฯ เมื่อ 22 ก.ค. 14

ตั้งแตพระรถเศร้าโศกคร่ำครวญเมื่อยามจากนางเมรี

จนถึง นางเมรีตาย พระรถเศร้าโศก จนสลบไป

เลขที่ 11 เรื่องพระรถ (พลัด)

ประวัติ ชื่อจาก ม.ล. แคง สุประคิมรุ เมื่อ 2479 ชุนบุรีรักษ์
ภายหลังเป็น ชุนวิจิตรใจ แคง

ตั้งแต่ พระรถเห็นนางเมรีเฝ้าแล้วจึงถามถึงยาต่าง ๆ ทั้งเนตร
นางสิบสอง ทั้งกำพดกรรกริช เรื่องพฤษมา นางเมรีบอกให้หมดแล้วก็หลับไป พระรถลัก
เก็บของสำคัญแล้วก็ขึ้นมาเพาะขึ้นฟ้า

จนถึงพระรถไครครองเมือง อนันตะภารา

เลขที่ 12 พระรถนิราศ (พลัด)

ประวัติ ทายาทหลวงครุฑกจิวิฑูร ให้หอสมุดแห่งชาติ 12 มี.ค. 2518

ตั้งแต่ พระรถนิราศจากนางเมรี นางเมรีที่นบรทมไม่เห็นพระรถ ให้
เศร้ายร้อยโศกาควยอาลัย แล้วพาบริวารออกติดตามหาพระรถ

จนถึง พระรถหนีนางเมรีไปจนถึงอาศรมพระฤาษี

เลขที่ 13 เรื่องพระรถ เล่ม 1

ประวัติ สมบัติเดิมของ หอฯ ซื้อไว้ตั้งแต่ 22/4/126

ตั้งแต่พระรถไคร นางเมรีเป็นชายฯ คืนหนึ่งรำพึงถึงพระ-
ชนกชนนี จึงทรงหยิบโธสถ และดวงตาของมารคาจะหนีนางเมรี ทรงคร่ำครวญ
อาลัยเมรีเป็นที่ยิ่ง

จนถึง นางเมรีติดตามพระรถ

เลขที่ 14

ประวัติ เจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ) ถวายหอฯ 2473

ตั้งแต่ นางเมรีที่นบรทมไม่เห็นพระรถ ก็ทรงทราบว่าพระรถหนีไปบ้าน-
เมือง จึงพาพวกบริวารยักษ์ ติดตามพระรถไป

จนถึง พระรถนำดวงตาไปถวายพระมารคา และป่าทั้งสิบเอ็ดคน
ให้ดวงเนตรกลับคืนคือดั้งเดิม และทูลลาไปเฝ้าพระบิดาถวายของที่ให้ไปเอามา

เลขที่ 15

ประวัติ หม่อมเจ้ารัตโนภาส ประทาน ทอฯ 1 ท.ค. 2464

ตั้งแต่ พระรถกับนางเมรี คร่ำครวญถึงกันและกันเมื่อตอนจากกัน มาพา
พระรถกลับนคร นางเมรีก็สลับไป

จนถึง พระรถทูลลาพระชนนีกลับมาหานางเมรี นางเมรีก็ค้ำพ้อต่อว่า
แล้วสิ้นชีพไป พระรถคร่ำครวญถึงนางเมรี

หมุกลอนนิราศ

เลขที่ 21 กุ 115 ชั้น 5/1 มัค 5/1

ประวัติ สมบัติเคิมของหอพระสมุก

ใจความตอนเมรีคิดตามพระรถ จนถึง นางเมรีค้ำพ้อต่อว่าพระรถ

เลขที่ 22 กุ 115 ชั้น 5/1 มัค 5/1

ประวัติ เจ้าพระยามนตรี (อวบ) ถวายหอพระสมุก พ.ศ. 2473

ตอนกลับถึงเมืองขึ้นเฝ้าพระบิดา ถวายของที่ท้องพระประสงค์

เลขที่ 23

ประวัติ สมบัติเคิมของหอสมุก

ใจความตอนพระรถบวชเป็นพระ คร่ำครวญถึงนางเมรี

หมุกาพ (กลอนสาวก)

เลขที่ 41 ชื่อเรื่อง พระรถ กุ 115 ชั้น 6/3 มัคที่ 36

ประวัติ พระยาไพฑธรปาลี (ตรี) ใ้ พ.ศ. 2450

ตั้งแต่บิดาพานางสิบสองไปปล่อยป่า นางสิบสองหลงไปในป่า จนถึง
พระรถเข้าหานางพิศมาลีในท้องบรรม เมืองมิดิลา

นิราศ พระรถเมรี

เลขที่ 16 กุ 115 ชั้น 6/1 มัคที่ 21/1

ประวัติ สมบัติเคิมของหอสมุด

เนื้อเรื่อง พรรณนา เรื่อง พระรถเมรี

หมื่นนัท

เลขที่ 10 กุ 114 ชั้น 6/5 มัคที่ 26

ประวัติ ชื่อจาก ม.ล. แคง สุประคิษฐ์ พ.ศ. 2479

ตั้งแต่พระรถได้นางเมรีแล้วหนีนางเมรี นายาวีเศษและไม้เท้าโค่นซี่ตายปลายซี่เป็น
และหอกวงตาแม่และป่า มะนาวมะม่วงทั้งสองพวงไปค้ำย นางเมรีตื่นบรรทมไม่
ประสพพบพระรถ จึงให้พวกนางสนมกำนัลเที่ยวค้นหาจนทั่วก็ไม่พานพบ นางคร่ำครวญ
ถึงพระรถ

จนถึงนางเมรีให้สิทธิกรรม ยักษ์รีบจับพลบึงติดตามพระรถ

เลขที่ 11 กุ 114 ชั้น 6/5 มัคที่ 26

ประวัติ หอชื่อ พ.ศ. 2450

ใจความเหมือนเล่มที่ 10

จนถึง นางเมรีติดตามพระรถอ่อนนอนให้พระรถกลับเมือง พระรถไม่

ยอมกลับ

เลขที่ 12 กุ 114 ชั้น 6/5 มัค 20

ประวัติ พระวิเชียรธรรม คุณาธร (โสภ) วัดโมลีโลก ให้ พ.ศ.

2450

ใจความเหมือน เลขที่ 10

เลขที่ 13 คู่ 114 ชั้น 6/5 มัค 20

ประวัติ หลวง ขรรษาภิรมย์ (ดิถ จิตรดิถ) ให้ พ.ศ. 2450

ตั้งแต่นางเมรีต้นบรรทม ไม่ประสมพบพระรถจึงให้พวกนางสนมกำนัลเที่ยว
ค้นหาจนทั่วไม่พบ นางคร่ำครวญถึงพระรถ

จนถึง นางเมรีติดตามพระรถไปจนถึงฝั่งชลธี แล้วถึงกาลกิริยา

เลขที่ 14 คู่ 114 ชั้น 6/5 มัคที่ 20

ตั้งแต่นางเมรีต้นบรรทม ฯลฯ

จนถึงนางเมรีติดตามอ่อนวอนให้พระรถกลับเมืองพระรถไม่ยอมกลับ นางติดตามไปจนถึงฝั่งน้ำ แล้วถึงกาลกิริยา พระรถน่ายาและควงเนตรมาใส่ให้นางสิบสอง
ไหกลับเห็นคีตังเดิม

เลขที่ 15 คู่ 114 ชั้น 6/5 มัคที่ 20

ประวัติ พระองค์เจ้าหญิงทิพพิศ (สร้อย) ประทาน พ.ศ. 2460

ตั้งแต่นางเมรีต้นบรรทม ฯลฯ

จนถึง พระรถหนีนางเมรี เดินทางมาถึงอาศรมของพระฤๅษี

เลขที่ 16 คู่ 114 ชั้น 6/5 มัคที่ 20

ประวัติ ได้มาจากวัดคอนนการาม 15 ส.ค. 2474

ตั้งแต่นางเมรีต้นบรรทม ฯลฯ

จนถึง พระรถหนีนางเมรี เดินทางมาถึงเมืองแล้วเข้าเฝ้าพระมารดา

เลขที่ 17 พระรถ (มีตำราภาษาไทยอยู่ตอนต้น)

ประวัติ หอชื่อ 2450

ตั้งแต่พระรถไปรยยาโสดเป็นภูเขา 7 ชั้น มี แม่น้ำ ทะเล ขวางหน้า พวกยักษ์ทั้งหลายไม่สามารถจะข้ามไปได้ นางเมรีอันวอนให้พระรถกลับเมือง พระรถไม่ยอมกลับ

หมูกาเชยซี่บไม้ (บทกล่อม)

พระรถ (บทซี่บไม้) 114 ชั้น 2/1 มัค 79

เรื่อง พระรถ (บทซี่บไม้)

ตอนขึ้นเรือนหลวง

ตอนชมลิลิตสองก้านัล

ตอนสมโภชอภิเษก

ตอนสมฆาต

ตอนแก้คดีลูก

ตอนถามยา

ตอนม้า

ตอนหนีนางเมรี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อนุภาคที่ 1 กำเนิดนางสิบสอง

อนุภาค	พุทธเสนาณะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 1. 1	ชนันชัยเศรษฐี เป็นใหญ่กว่าเศรษฐีทั้งหลาย ในเมืองอินทาบพนคร ไม่มีลูกชายหญิงจึงไปบนบานขอ ลูกต่อโพรงไม้ไผ่ ทเวคาประจำโพรงไม้นั้นจึงมา เข้าฝันว่าจะได้ลูกหญิงถึง 12 คน	สามีภรรยาคนหนึ่งเป็นคนมั่งมีอยู่เมืองจันทลระวดี ไม่มีลูก สามีให้ภรรยาไปบนบานที่ต้นไม้ใหญ่ที่หัวเวียง
อนุภาคที่ 1.2	ต่อมาชนันชัยเศรษฐีก็ได้ลูกสาวปีละคน จนได้รวมถึง 12 คน	อยู่ต่อมาไม่ช้าก็มีลูกถึง 12 คน เป็นหญิงล้วน
อนุภาคที่ 1. 3	เมื่อได้ลูกทั้งสิบสองมาเศรษฐีก็ลำบากจนลง จึงทำอุบายเอาลูกไปปล่อยป่า จึงทำอุบายเอาลูกไปปล่อยยังเมืองเวैया รัมมคินคร ให้เป็นอาหารของยักษ์ โดยอ้างกับภรรยา	ต่อมาสามีไปได้ภรรยาใหม่ แม่เลี้ยงไม่พอใจที่มี ลูกเลี้ยงมากมาย จึงเฝ้าบ่นว่าจะหากันอดตายจึงให้สามี เอาลูกไปปล่อยป่าเสียจะได้อยู่กับสุรสมบาย สามีก็เห็นด้วย จึงคิดอุบายเอาลูกไปปล่อยป่าว่าให้ไปป่าเพื่อไป ที่หนองน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใคร ๆ คอยกินโรคมัยจะหายและสวยงาม

อนุภาคที่	พุทธเสนาะ	นางสิบสองเมืองนาย
	<p>ว่าที่เมืองนั้นมีสระที่ใคร ใค้อาบกินจะไม่มีโรคพยาธิ และอายุยืน</p> <p>เมื่อพาลูกมายังอาณาเขตที่เป็นที่อยู่ของ ยี่สิบเอ็ดแล้วพ่อก็ว่าจะไปหาน้ำกินแล้วหนีกลับมา แล้วไปบอกภรรยาว่า ลูกสาวได้เป็นมเหสีของ ท้าวพระยาไปหมดแล้ว</p> <p>ส่วนนางสิบสองรู้ว่าพ่อพาคนมาปล่อยก็เที่ยว หาอาหารกินในป่า โดยจับปลาในบ่อมากินกัน ทั้งสิบเอ็ดคนจับปลามาได้ก็เอาไม้แห้งตาปลาทั้ง สองข้าง นางคนสุดท้ายของแห้งตาปลาเพียงข้างเดียว แล้วกินกัน</p>	<p>ขณะที่นางสิบสองสาธะวนกับการอาบกินพอกทีกลับ นางสิบสองรู้ว่าพ่อหลอกเอาคนมาปล่อยเสียแล้ว ก็หากินกัน อยู่ในป่า</p> <p>มีเรื่องนางสิบสองจับปลามาเอาไม้แห้งตาปลา แต่นางคนสุดท้ายของแห้งตาปลาเพียงข้างเดียว</p>

อนุภาคที่ 2	พุทธเสนาะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 2. 1	นางยักษ์ชื่อ สุนทรยักษ์ฉิณี มีลูกสาวชื่อกัษฐาริณี นางยักษ์ออกมาหาอาหารเลี้ยงลูก พบนางทั้งสิบสอง ตามจนรู้ความกันจึงชวนไปอยู่ด้วยกัน	นางยักษ์แปลงกายเป็นหญิงชรามาพบนางสิบสอง เข้าถามเรื่องราวแล้วทำเป็นสงสาร ชวนนางเหล่านั้นไปอยู่ด้วยกัน
อนุภาคที่ 2. 2	เมื่อนางสิบสองไปอยู่กับนางยักษ์ ก็ไปอยู่ช่วยเลี้ยงลูกของนางยักษ์	ทรงกัน
อนุภาคที่ 2. 3	นางสิบสองบังเอิญไปรู้ว่าตนหลงมาอยู่กับนางยักษ์ คือ วันหนึ่งเมื่อนางยักษ์ไม่อยู่ นางสิบสองได้ไปพบซากโครงกระดูกที่นางยักษ์กินทิ้งไว้ก็ตกใจกลัวพากันหนีไป	แต่เล่าสืบ ๆ ว่า นางสิบสองบังเอิญไปรู้ว่านางท้ายนี้ที่แท้เป็นเจ้าปกครองเมืองยักษ์ ชื่อเมือง ห้วยหย่าหย่ามะคิ่นโก (เวรารมตีนคร) ก็ชวนกันหลบหนีไป
อนุภาคที่ 2. 4	เมื่อนางยักษ์กลับมารู้ว่านางสิบสองหนีไป ก็ออกติดตามรอยเท้าไป นางสิบสองได้พบวัวฝูงหนึ่งที่ได้ช่วยให้ซ่อนในปากของตน เมื่อนางยักษ์ตามมาและถาม วัวจำฝูงก็ปฏิเสธว่าไม่เห็น	ใจความคล้ายกันมาก

อนุภาคที่ 2	พุทธเสนาะ	นางสิบสองเมืองนาย
	<p>นางยักษ์ไม่เชื่อจะทำร้ายจึงเกิดการต่อสู้กัน วิวาทเองนางยักษ์ต้องหนีกลับไป</p> <p>แล้วจำไว้ที่นางสิบสองไปยังเมืองมนุษย์ แล้วบอกว่า นางจะได้เป็นนางท้าวพระยา นางสิบสอง ไปหาทนต์และนำมาให้ไว้และทำประทักษิณ 3 รอบ แล้วลาไป</p>	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อนุภาคที่ 3	สุทฺธเสณกะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 3. 1	<p>พระราชาแห่งนครมหานคร ชื่อ ปารุทฺธเสณ ยังไม่มีมเหสีจึงให้ราชทูตไปเสาะแสวงหาหญิงที่เหมาะสมยังเมืองน้อยและเมืองใหญ่ต่าง ๆ แต่ไม่พบ จึงเดินทางกลับมาพบนางสิบสองนั่งอยู่ที่ริมไม้โพธิ์โพธิ์ไทร ก็เข้าไปไต่ถามเรื่องราวต่าง ๆ นางสิบสองก็เล่าให้ฟังโดยตลอด ราชทูตจึงนำนางสิบสองเข้าเฝ้า</p>	<p>ตรงกัน</p>
อนุภาคที่ 3. 2	<p>เมื่อพระราชาได้ทอดพระเนตรนางสิบสองมีความงดงามก็พอพระทัยและตั้งให้เป็นมเหสี</p> <p>อยู่มาจนถึง 7 ปี ก็ไม่มีโอรสและธิดา มหาอำมาตย์แนะนำให้กระทำพิธีกระทำสัตย์ขอโอรสและธิดาและรักษาศีลห้า จนต่อมานางสิบสองก็ทรงครรภ์</p>	<p>เมื่ออำมาตย์นำความไปกราบทูลขุนหอคำ ขุนหอคำก็พอพระทัยโปรดให้เอาขบวนม้ารถไปรับนางเข้ามาเป็นนางหอคำทันที</p>

อนุภาคที่ 4	พุทธเสนาะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 4. 1	<p>เมื่อนางยักษ์รู้ข่าวว่านางสิบสองได้เป็นมเหสีของพระราชา ก็ตั้งให้อำมาตย์ดูแลบ้านเมืองและลูกของตน แล้วก็ไปเมืองนั้นโดยแปลงตนเป็นหญิงสาวสวยราวนางฟ้าขึ้นไปนั่งอยู่บนต้นไม้ใกล้บ่อน้ำแห่งหนึ่ง</p> <p>นางทาสีพลงานางยักษ์คิดว่า เป็นเงาของตน คนเลี้ยงวัวมาพบจึงไปบอกจำบ้านที่เป็นนายของนางทาสีนั้น นายบ้านเห็นนางมีรูปงามจึงนำความไปกราบทูลพระราชา</p>	<p>คล้ายกันมากกว่า</p> <p>นางพ่ายได้ข่าวว่านางสิบสองได้เป็นมเหสีของขุนหอคำก็รู้สึกอิจฉา จึงจำแฉ่งร่างเป็นหญิงสาวสวยอย่างไม่มีใครเทียบ ตามมานั่งพักอยู่ใกล้ ๆ บ่อน้ำที่มีคนไปตักน้ำอยู่เสมอ คนเหล่านั้นเห็นนางสวยก็เฝ้าลือไปจนกระทั่งรู้ไปถึงขุนหอคำ</p>
อนุภาคที่ 4. 2	<p>พระราชาได้รับนางไปอุภิเชกเป็นอัศรมเหสี เป็นใหญ่กว่านางทั้งสิบสอง</p>	<p>ทรงกันว่า</p> <p>ขุนหอคำไปรศให้อำมาตย์มาคู่ตัวแล้วรับตัวไปเป็นนางค่างหัว ไปรศปรานียิ่งกว่านางสิบสอง</p>
อนุภาคที่ 4. 3	<p>ต่อมา นางยักษ์สุนทรากแลงทำเป็นป่วย พระราชาให้หาหมอรักษาก็ไม่หาย นางออกอุบายให้ไปถามแม่หมอซึ่งนางยักษ์ได้แปลงตนเองเป็น</p>	<p>นางพ่ายได้โอกาสวันหนึ่งก็ลอบเข้าไปควักลูกตา นางสิบสอง นางลิ้นผู้เดียวที่หลบรอดเสียลูกตาไปเพียงข้างเดียว นางสิบสองทั้งเจ็ดเห็นตกใจร้องไห้กันแข็งแะ</p>

อนุภาคที่ 4	พุทธเสนกะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 4. 4	<p>แล้วบอกว่าให้ควักทานางสิบสอง โดยให้ควักทานาง ทั้งสิบเอ็ดคนทั้งสองข้าง แต่ควักนางคนสุดท้ายคือ นางจันทุมมาเพียงข้างเดียว แล้วเอานางไปฝังไว้ในถ้ำ แล้วนางยักษ์ก็จะชื่นชมยินดีหายป่วยให้ พระราชาหลงนางยักษ์ก็ให้ทำตาม</p> <p>นางสิบสองได้รับทุกขเวทนาสาหัส เมื่อ ตลอดลูกออกมาเพราะความอโคจรจึงฉีกเนื้อลูกของตนแบ่งกินกัน แต่นางจันทุมมาคนสุดท้ายไม่ยอมกิน และไล่เสียงลูกของตนไว้โดยเอาส่วนแบ่งที่ซ่อนไว้ให้ ที่ ๆ ของตนแทน บอกว่าลูกตายในท้องเนื้อจึงเน่า นางจันทุมมาใจช่วยเอาไม้อ่อนที่จะมากิน ลูกไก่ แม่ไก่ส่วนนี้กินในขณะจึงไปหาข้าวและนำมาให้ วันละฝ่ายมือเพื่อให้แบ่งกันกินพอประทังชีวิต</p>	<p>จนเสียงดังไปถึงขุนหอคำ โลกามนางพ่าย นางพูดว่า นางเหล่านั้นเป็นพื่อ(ผีกระดือ) ควักลูกตากันกิน ในที่นอน ก็มีแสงเรืองแดง ๆ เหมือนสีเปรวไฟ ขุนหอคำได้งัดก็ทักใจ ให้เพชรฆาตพานางสิบสองไปทิ้งเสียในป่าใกล้บ้านไกล เมือง</p> <p>นางสิบสองไปหาที่หักโคถ้ำแห่งหนึ่งพอกุ่มแคคณ ถ้ำนั้นเรียกว่า "ถ้ำนางสิบสอง" อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองนาย</p> <p>ตรงกัน</p>

อนุภาคที่ 5	พุทธเสนาะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 5. 1	<p>กล่าวถึงกุมารโตขึ้นมีอายุได้ 12 ปีมีกำลังมากเท่ากับช้าง 1 เชือก และมีสติปัญญาหาผู้เสมอมิได้ กุมารโตตามถึงบิดาของตน นางจันทพุมมาเล่าให้ฟังแล้วกุมารจึงบอกว่าอยากไปยังเมืองที่มีคนอยู่คึกคักปากถ้ำออกไป</p> <p>ได้ไปผจญภัยยังเมืองต่าง ๆ มากมาย ช่วยเหลือผู้คนที่เคยมีผู้งัดไถ่ถอนที่นางจันทพุมมาได้ช่วยไว้ เป็นเพื่อนและไถ่ถอนไถ่ถอนมะม่วงวิเศษกลายเป็น น้ำปิ้ง ช้างปิ้ง และ เลือดปิ้ง</p> <p>เมื่อกลับมาได้ไปยังเมืองมหานคร ได้ไปเล่นหมากบ่า กับคนเลี้ยงวัว พนันว่าถ้าแพ้จะยอมตัวเป็นข้า ถูชนะขอเพียงข้าวและน้ำ 12 ห่อ ปรากฏว่าชนะได้ ข้าวนำไปเลี้ยงแม่และป้า</p> <p>ต่อมาได้ไปเล่นหมากสกา หมากบ่าและหมากรุก ชนะจนไม่มีผู้ใดสู้</p>	<p>นางจันทพุมมาเลี้ยงลูกมาจนโตเป็นเด็กหนุ่มน่ารัก หัวท้าวและแข็งแรง ดัดจริตถนัดการเล่านิทาน (การเล่นพนันสะบ้า) เทียวไปเล่นพนันกับลูกอำมาตย์ลูกเศรษฐี ชนะพนันแต่ไม่ยอมรับเงินขอเพียงน้ำ 12 ห่อเท่านั้น</p> <p>มีเพียงนางห้ายคนเลี้ยงวัวที่เฉลียวใจว่า เด็กหนุ่มคนนี้เป็นลูกของนางสิบสองก็คิดจะกำจัด</p>

อนุภาคที่ 5	พุทธเสนกะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 5.2	<p>ต่อมากุมารได้ไปเล่นพนันหมากรูกกับพระยา ผู้พ่อ โดยต่างฝ่ายต่างไม่รู้จักกัน พระราชาแพ่ทุกที่ และได้ไต่ถามถึงเทือกเถาเหล่ากอกุมารนั้นจนทราบ ว่าเป็นพ่อลูกกัน จึงตั้งเป็นอุปราชและพระราชทาน ชื่อว่า พุทธเสนกะกุมาร และสั่งคนให้ส่งโภชนาหาร ไปให้นางสิบสอง</p>	—

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<p>อนุภาคที่ 6</p>	<p>พุทฺธเสนกะ</p>	<p>นางสิบสองเมืองนาย</p>
<p>อนุภาคที่ 6. 1</p>	<p>นางยักษ์คิดอุบายคิดจะส่งพุทฺธเสนกะไปให้ ลูกของทณดิน จึงแก่งทำเป็นไข่มอมหรือมอกินข้าว กินน้ำและว่า หมอในเมืองนี้รักษาไม่หายต้องไปเอายา ที่เมืองของตน ซึ่งผู้ที่จะไปเอาให้มีแต่พุทฺธเสนกะเท่านั้น พระราชาริษยพุทฺธเสนกะมาแล้วแล้วเล่าเรื่องให้ฟัง พุทฺธเสนกะจึงรับอาสาไปเอายาที่เมืองเวียงยารมมคินัน พุทฺธเสนกะไปเลือกม้าที่เป็นพาหนะไม่ถูกใจ สักตัว ในที่สุดนึกถึงม้าบึกได้</p>	
<p>อนุภาคที่ 6. 2</p>	<p>นางยักษ์ก็เขียนสาส์นผูกค่อม้านั้นไปให้ นางกิงขารี</p>	<p>นางพ่ายคิกกำจัดโดยให้คนไปตามเด็กนั้นมาใช้ให้น้ำ สาส์นไปยังเมืองห้วยหย่าหย่ามะศึกกลับมาแล้วจะให้คำช่วย การและยกย่องให้เป็นใหญ่กว่าคนทั้งหลาย</p>
<p>อนุภาคที่ 6. 3</p>	<p>ระหว่างทางไปพักผ่อนหลับที่โคคนโพธิ์ ฤๅษี มาพบเขาเห็นหนังสือที่ผูกค่อม้าแก่ออกดูรู้ความที่นางยักษ์</p>	<p>ตรงกัน มีเพิ่มว่าภูเขาคีแก่ระคความนี้ยังอยู่ชื้อ หลอยเม้แถม</p>

อนุภาคที่ 6	พุทธเสนกะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 6. 4	<p>ตั้งลูกสาวของคนว่า " ถ้าชายนี้ไปถึงเมื่อใด ให้กินเสียทันที" ฤาษีจึงแปลงสารเสียใหม่เป็นว่า " ชายคนนี้เป็นลูกของนางสุนันทาเทวีกับพระยาปราพุทธเสน ไปถึงเมื่อใดให้ต้อนรับและจัดการอภิเษกโดยเร็ว "</p> <p>เมื่อไปถึงเมืองยักษ์ส่งหนังสือให้รู้ความแล้ว นางถึงขารักดีใจจัดการต้อนรับและอุปภิเษกกับพุทธเสนกะ</p>	ตรงกัน

อนุภาคที่ 7	พุทธ เสนาะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 7. 1	<p>พุทธ เสนาะได้ชวนนางกังขารีย์ไปชมอุทยาน ได้เห็นไม้มีสรรพคุณวิเศษต่าง ๆ มากมาย เช่น ผลส้มป่อย ชื่อ อัญญาณ สามารถเนรมิต อะไรก็ได้ดังใจ เช่น ต้นไม้ หญ้าเถาวัลย์ เช่น น้ำ ไฟ</p> <p>คอกเกียงลา วัคไปถูกเนื้คู้โคคังวงข้าง หมากเคื่อ แม่นเอาอย่างหาทิดคัวสัตว์ทัวโค ก็ทิดแนจหนี่ไม้ไค้</p> <p>ขมิ้นปลุกจิต คู้โคคตายแต่หนุ่มไม่ถึงอายุชัษ ฝนขมิ้นนี้มาจะกลับฟื้นคืนมา</p> <p>ไม้วอก ต้นชั้ตาย ปลายชั้เป็น หมากปุมแบ่งยาว 3 คอก ไครกินมีอายุ ลักแสนปี ก็จะเป็นหนุ่มตั้งอายุไค้ 15 ปีไม่วุแก่เฒ่า หมากกอก ที่คนกินเม่ออายุยังหนุ่มก็จะกลายเป็น</p>	<p>บอกแต่ว่านางบอกให้รู้หมคว่าของกายสิทธิ์มีอะไร บ้าง โดยเฉพาะต้นไม้ที่ปลูกในอุทยาน คือ ว่านเสกเป็นกระบอกละใหญ่, หมองน้ำ, ภูเขา ทาตัวให้คนรัก, ทาให้คนชังกัน, ได้ทุกสิ่งทีปรารถนา, กลายเป็นหนุ่มสาว</p> <p>ไม้หมองกอกหนึ่งเอามาทำขลุ่ยขึงอะไร เป็นแม่นยำ ถูกที่หมายทั้งสิ้น</p> <p>ไม้สะลอนเอาโคนชั้ไครคนนั้นตาย เอาปลายชั้ กลับฟื้น</p> <p>ไม้ข้างกอกหนึ่งเอามาสานแข่งทอดไปในน้ำไค้แก้ว แหวนเงินทองที่ไหน ๆ ก็มาชุมนุมอยู่ในนั้น</p>

อนุภาคที่ 7	พุทธเลนกะ	นางสิบสองเมืองนาย
	<p>แก่เขาคังอายุได้ 100 ปี</p> <p>ไม้ข้างกอหนึ่ง แม้อยู่โคทุกขไร้เชษฐาเอา ไม้นี้สานไซใส่ที่โคขาวของเงินทองอันมีในมหาสมุทร กิติ เมืองนาคกิติก็มาอยู่ในไซนี้</p> <p>บ่อน้ำ 4 บ่อ บ่อหนึ่งกินตาย, บ่อหนึ่งกิน หาย, บ่อหนึ่งกินแล้วมีรูปอันงามหาที่สุดบ่มีได้, บ่อ หนึ่งกินมีอายุยืน</p> <p>หมากโวฐุทาว เป็นยาสังกโค</p> <p>ไม้ชื่อ ง้วนสัตว์ตาย สัตว์โคกินเข้าไปต้อง ตาย</p> <p>ไม้ชื่อ ง้วนคนตาย คนกินเข้าไปต้องตาย</p> <p>ไม้ชื่อ มงคลปลูก เอาไม้นี้ไปเส็กดองให้คน ที่ตายไปแล้วหึ่งจะฟื้นคืนมา</p>	<p>บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ใครโคอายุกินโรคาพยาธิหาย ทั้ง ยังสรวชื่นและมีอายุยืนยาว</p> <p>หมากขอนไขภูทัว เอาอายุบ่น้ำจะปลอดภัยจากโรควัย และมีวาสนาไม่รู้จักจบสิ้น</p> <p>ทันหมากพา (มะนาว) ส่งเสียงอ้ออิ่งโคเหมือน เสียงมอ (ฆ้อง) เสียงนั้นบอกเหตุของบ้านเมืองได้</p> <p>ไม้ปกเอามาทากลองไปตีโคคนที่ตายไปขณะยัง ไม่สิ้นอายุ ก็จักกลับฟื้นคืนมีชีวิต</p>

อนุภาคที่ 7	พุทธเสนาะ	นางสิบสองเมืองนาย
	<p>ไม่ชื่อ วิสสามชั้น เอามาทำเป็นหน้าไม้ยิงไป ไม่เสียเลยต้องถูกสัตว์ทุกครั้ง ว่านฉันทาปลายปืนยิงไปถูกธำมรงค์จะติดแน่น ว่าน ชื่อจอกแมน แม่ถูกดาบ หน้าไม้ ปืน หนาม เออว่านนี้พาก็ออกได้ ว่านรักบ่แล้ว เอาใส่ผู้ใดก็มีใจรักแมนตายก็ ตายด้วยกัน ว่านสังคาสทา จะเอาสัตว์ใดมากินก็เอา ว่านนี้ไปเรียกสัตว์นั้นขอมมาหา ว่านชื่อ เขยขเล็ก ไข่ทาหูจะได้ยินแม้อยู่ไกล เป็นแสนโยชน์</p> <p>ตกกลางคืนกลับมาเรือนเห็นหน่วยตางสิบสอง ก็ถามนางก็บอกให้และว่าถ้าจะใส่ตาให้ฝนหมาก ไร่หญ้า หนากนาไร่ให้เอาหน่วยตาใส่แล้วใส่ตากจะเห็นเป็น ปกติ</p>	<p>กลับจากอุทยานนางยังชี้ให้ดูของแปลก ๆ คือ ลูกตางสิบสอง โกงสายเจ้อ-อ คือ โพรงวิญญานของนางยักษ์มารคา</p>

อนุภาคที่ 7	พหูพจน์	นางสิบสองเมืองนาย
	<p>ต่อมาเมื่อเป็นท้าวหนอง ชดไปหนองน้ำ อีกชื่อเป็นว่านไฟ ชดไปเป็นไฟวิชาฝึกผ่านมา ไม่ได้</p> <p>ว่านน้ำ ชดไปเป็นแม่น้ำ พบกงอันหนึ่ง คือ กงสายใจของแม่</p>	
อนุภาคที่ 7. 3	<p>ต่อมาพหูพจน์ก็ทำอุบายชวนนางเมรี จัดการเล่นมหรสพและเลี้ยงคู่กันเป็นที่เพลิดเพลิน แล้ว มอมเหล่านางกับบริวารยักษ์จนเมาหลับไป</p>	ตรงกัน
อนุภาคที่ 7. 4	<p>แล้วพหูพจน์ก็ระโมยของที่ต้องการหนีไปใน เวลาเที่ยงคืน</p>	ตรงกัน
อนุภาคที่ 7. 5	<p>รุ่งเช้านางยักษ์และบริวารตื่นตื่นไม่พบสวามี ก็ร้องไห้คร่ำครวญแล้วนางก็สั่งบริวารออกติดตามไป</p>	

อนุภาคที่ 7	พหูพจน์	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 7. 6	<p>เมื่อยักษ์คิดตามมาจะทันพหูพจน์ก็ชักว่านออกไปเป็นอุปสรรค คือ</p> <p>ว่านไผ่ เป็นป่าไผ่ขวางหน้า</p> <p>ว่านไฟ พวกยักษ์เอาน้ำดับไฟและตามมา</p> <p>ว่านเท้า เป็นแม่น้ำใหญ่ขวางหน้า ยักษ์ทั้งหลายข้ามตามมาไม่ได้</p>	<p>คล้ายกันมาก คือ โปรรว่านเป็นอุปสรรค ไค่แก่</p> <p>ว่านคอย เป็น กูเขา</p> <p>ว่านไซ</p> <p>ว่านน้ำ เป็น หนองน้ำ</p>
อนุภาคที่ 7. 7	<p>นางกัณฐาริร้องไห้ถอนอนอย่างน่าสงสาร</p> <p>พหูพจน์ไม่ยอมกลับ และบอกให้นางเอาหินขวานคอแล้วว่ายน้ำตามมา นางก็ทำตามจึงไม่สามารถข้ามได้</p> <p>นางกัณฐาริร้องไห้ถอนอนคร่ำครวญจนอกแตกตายไป</p>	<p>คล้ายกันมาก คือ นางจนมีปัญญาไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรได้แต่ร้องไห้เศร้าโศกจนอกแตกตายกลางทาง</p>

อนุภาคที่ 8	พุทธเสนกะ	นางสิบสองเมืองนาย
อนุภาคที่ 8. 1	<p>พุทธเสนกะเดินทางกลับถึงเมืองของตน ไปหาแม่และป้าเอาน้ำมันทาใส่ในมอง เห็นคัตงเคิม แล้วไปเข้าเฝ้าบิดา</p> <p>นางยักษ์พอเห็นพุทธเสนกะรอกกลับมาได้ก็โกรธ ที่ลูกสาวของตนไม่กินพุทธเสนกะ และจะจับพุทธเสนกะกิน พุทธเสนกะศีกดงสายใจนางยักษ์ก็ถึงแก่ความตาย กลายเป็นยักษ์โตคับปราสาท พระราชาสั่งให้อำมาตย์ เอารากนางยักษ์ไปทิ้ง ภายหลังซากไค้กลายเป็นพวกเป็น ปลิงไป ชนกลายเป็นรินเป็นขุง เลือดกลายเป็นเรือคเป็นไร พระราชาอุปภิเษกนางสิบสองเป็นมเหสีคัตงเคิม พุทธเสนกะทูลลากลับไปรับนางยักษ์ พบว่านางกัซขารีได้ ตายไปแล้ว ก็บังเกิดทุกข์โหมณีสจนตายตามนางไป</p>	<p>ตรงกัน</p> <p>มีเรื่องชื่อคอยที่ตึงศพ ชื่อ คอยเซ หนองน้ำที่ล้างเลือด ชื่อ หนองเคว ที่ที่หัวกะโหลกไปตก ชื่อ หลอยเจ้</p> <p>ขุนหอคำตั้งลูกชายนางลีนเป็นรัชทายาท และให้ ไปรับนางสิบสองกลับมาอยู่กับควยความสุข</p>

ประวัติผู้เขียน

นางสาวนันทพร พวงแก้ว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์นี้ เกิดเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2499 ที่กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนสตรีวิทยา เมื่อปีการศึกษา 2516 ได้รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 2 แผนกวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2520 ได้รับราชการเป็น อาจารย์ 1 ระดับ 3 ที่โรงเรียนสตรีวิทยา เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2522 และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2526

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย